

Väitteiden käyttö on kytketty ravintosisältöprofileihin

■ Euroopan yhteisön ravitsemus- ja terveystieteasetuksessa (1924/2006) väitteiden käyttö on kytketty tuotteen ravintosisältöprofileihin, jotka komissio vahvistaa viimeistään 19.1.2009.

Profileista riippumatta voidaan käyttää vain ravitsemusväitteitä silloin, kun ne viittaavat rasvan, tyydyttyneiden rasvahappojen, transrasvahappojen, sokereiden ja suolan/natriumin vähentämiseen, ja jos vähentäminen muuten täyttää asetuksessa esitetyt ehdot.

Muita ravitsemusväitteitä voidaan käyttää, jos yksi ravintoaine ei vastaa ravintosisältöprofiilia. Tällöin on kuitenkin tuotava väitteen lähellä ilmi, miltä osin tuote ei täytä profiilia ”Sisältää runsaasti xxx (xxx = ao. profiilin ylittävää ravintoainetta)”.

Asetuksessa on linjattu, mitä asioita otetaan huomioon ravintosisältöprofiilien laadinnassa. Samoin siinä on määrätty, että komission tulee ensin kuulla Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaista (EFSA), ennen kuin se vahvistaa profiilit. EFSA julkisti oman näkemyksensä viime helmikuun lopulla.

Yksi yleisprofiili ja tärkeille elintarvikeryhmille omansa

EFSA päätyi ravintosisältöprofiilien laadinnassa oikeimpana lähtökohtana siihen, että laaditaan yksi yleisprofiili. Sitä täydennetään antamalla hyvän ruokavali- on ja ravintoaineiden riittävän saannin varmistamisessa tarvittaville keskeisille elintarvikeryhmille omat profiilit.

EFSan kannanotossa luetellaan tällaisina ryhminä mm. kasviöljyt, levitettävät ravintorasvat, maitovalmisteet, viljavalmisteet (leipä ja aamiaisviljavalmisteet), hedelmävalmisteet, liha ja lihavalmisteet, kala ja kalavalmisteet sekä alkoholittomat juomat.

EFSan esittämä lähtökohta vastaa rakenteellisesti elintarviketeollisuuden kantaa. EFSan mielipiteen on jo nyt referoitu tarkoittavan sitä, että vain raportissa esimerkkeinä mainituille elintarvikeryhmille tarvitaan oma profiili. Kannanotto ei kuitenkaan

tarkoita sitä, että kaikille näille pitäisi laatia oma profiili, jos ne sopivat yleisprofiiliin. Myöskään muille elintarvikeryhmille ei tule laatia omia profileja. Asetuksen henkihän on, että lähtökohtaisesti mitään elintarvikeryhmää ei tule sulkea väitteiden käyttömahdollisuuden ulkopuolelle.

EFSA ei ota kantaa, käytetäänkö profiilin rakenteena pisteytystä vai enimmäis- tai vähimmäisrajoja tai perustuuko profiili paino/tilavuus- tai energiasisältölähtökohtaan, vaan korostaa, että ravintosisältöprofiilin laadinta tulee perustua käytännönläheiseen lähtökohtaan.

Elintarviketeollisuuden mielestä elintarvikeryhmäkohtaiset enimmäis- ja vähimmäisrajat on yksinkertaisempi lähestymistapa. Paino/tilavuus -peruste sopii lähtökohtana useimpiin elintarvikkeisiin. EFSA on luetellut vain molempiin vaihtoehtoihin liittyviä hyvä ja huonoja puolia. Päätöksen jättäminen jäsenmaille ja komissiolle voi johtaa yllättäviin lopputuloksiin.

Monityydyttymättömille rasvahapoille ei vähimmäisrajaa

EFSan mielipide ravintosisältöprofiilien sisällöstä pitäytyy varsin tiukasti tieteellisiin lähtökohtiin. Tältä osin elintarvikkeen tyydyttyneiden rasvahappojen ja natriumin saannin rajoittamisella ruokavaliassa katsotaan olevan selvät terveyshyödyt. Jos kriteerinä käytetään tyydyttyneiden rasvahappojen enimmäismäärää, monityydyttymättömien rasvahappojen määrälle ei yleensä tarvita erillistä vähimmäisrajaa.

Transhappojen määrä ruokavaliassa ja yksittäisissä elintarvikkeissa on vähentynyt viime vuosina, eikä sitä tarvitse siksi ottaa perusteeksi kriteereihin. Elintarviketeollisuus on samaa mieltä EFSan kanssa.

Energialle vaikea antaa enimmäisrajaa

EFSan mukaan energialle on vaikea antaa enimmäisrajaa, mutta sokereiden rajaa voidaan perustella hammasterveydellä. Kulutukseen nähden liian suuri ener-

gian saanti johtaa lihomiseen. Kysymys on kuitenkin enemmän kokonaisruokavaliosta, ei yksittäisistä elintarvikkeista. Siksi EFSA ei esitä tieteellisin perustein enimmäisrajoja elintarvikkeille tai elintarvikeryhmille.

Jos kokonaisenergiaa rajoitetaan kriteerissä, niin siihen ei tarvinn ottaa mukaan rasvan tai sokerin enimmäismäärän rajamista. Sokereiden määrän ottamista kriteerinä eräisiin elintarvikkeisiin, kuten juomiin ja makeisiin, voidaan perustella lähinnä hammasterveydellä.

Elintarviketeollisuus olisi odottanut, että EFSA olisi selvemmin ottanut kantaa, missä elintarvikeryhmässä energia- tai sokerikriteeriä tulisi käyttää tai tulisiko se ottaa yleiskriteerin lähtökohdaksi. Nyt tämä päätös jää täysin jäsenmaiden ja komission päätettäväksi ravitsemuspoliittisin perustein.

Myös ”positiiviset” ravintoaineet huomioon

Eräiden ravintoaineiden saannissa voidaan nimetä oleellisia elintarvikeryhmiä, kuten maitotuotteet kalsiumin saannin kannalta ja täysjyvävilja kuidun saannin kannalta. Näitä elintarvikeryhmiä koskevista kriteereistä tulee ottaa huomioon myös ”positiiviset” ravintoaineet.

Myös elintarviketeollisuus katsoo, että ravintosisältöprofileja ei tule rakentaa pelkästään negatiivisten enimmäisargumenttien perusteella, vaan eräissä ryhmissä tarvitaan niiden lisäksi myös positiivisia kriteereitä.

EFSA korostaa, että profileja tulee testata todellisilla ruokakoreilla ja laajalla elintarviketalvalla käyttäen perusteena ravintosisältötietoja ja päättää vasta tällä perusteella lopullisista profileista.

Elintarviketeollisuudenkin mukaan ennen päätöstä tarvitaan laaja testaaminen, jotta varmistetaan kaikkien elintarvikeryhmien mahdollisuus käyttää myös asetuksen mukaisia terveystieteitä.

Seppo Heiskanen
johtaja
Elintarviketeollisuusliitto
seppo.heiskanen@etl.fi